

VASE INEDITE APARTINÂND EPOCII BRONZULUI TÂRZIU. CONSIDERAȚII TEHNICE PRIVIND RESTAURAREA ȘI CONSERVAREA

ADRIANA GHEARĂ
adrianagheara@yahoo.com

DANIELA GHEARĂ
Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva
daniela_gheara@yahoo.com

Cuvinte cheie: restaurare, conservare, ceramică arheologică, strachină

Keywords: restoration, conservation, archaeological ceramics, bowl

Scopul acestui articol este de a evidenția aportul pe care activitatea laborioasă de restaurare-conservare îl aduce la finalizarea muncii de cercetare a specialiștilor reconstituind forma originală a obiectelor, astfel încât materialul arheologic să fie valorificat prin expunere în spațiul expozițional.

Săpăturile sistematice efectuate de specialiștii muzeului nostru împreună cu Institutul de Arheologie din Cluj-Napoca pe șantierul arheologic din orașul Simeria, jud. Hunedoara, punct "În Coastă", situat pe terasa înaltă a Mureșului la aproximativ 15-20m de apă, pe drumul ce duce la satul Săulești, au scos la iveală un material arheologic inedit pentru sud-vestul Transilvaniei.

Din bogatul material arheologic am selecționat patru obiecte aparținând epocii bronzului târziu ce au fost descoperite într-o presupusă groapă rituală de fondare a așezării. Singura analogie cu acestea fiind descoperită la Susani în Banat¹.

Datorită presiunii mecanice exercitate de sol, a infiltrării apelor pluviale și a defectelor de fabricație vasele au fost descoperite puternic fragmentate fiind recuperate pe bucăți. Au fost prelevate cu mare grijă din pământ și pentru protecție au fost ambalate în pungi de nylon perforate până în momentul aducerii în laborator pentru a permite uscarea lentă a acestora.

Fragmentele sunt confecționate din pastă semifină, cu aspect omogen și ușor lustruite. Arderea s-a făcut în mediu anaerob căpătând astfel o culoare negru cenușiu cu reflexe brune pe unele porțiuni.

Prin examinarea cu mare atenție a materialului arheologic s-a constatat că acesta este acoperit cu un strat de pământ nisipos din lunca Mureșului și ușoare depuneri de săruri minerale. Analizele chimice efectuate au evidențiat depuneri de carbonați. Fragmentele sunt fragilizate, nu prezintă o rezistență mecanică bună, canturile sunt totuși bine delimitate.

Îndepărtarea depunerilor superficiale de sol și a sărurilor solubile s-a efectuat prin emolierarea fragmentelor în soluție de detergent neionic, și perieri ușoare cu perii din

---

¹ Ursuțiu et alii 2008, p. 280-281; Ursuțiu et alii 2009, p.195-196.

fire naturale, atât pe suprafața cât și pe muchia fragmentelor pentru a nu produce deteriorarea sau zgârierea acestora, urmată de băi succesive de apă distilată.

Fragmentele care au prezentat depuneri grosiere și au fost suficient de rezistente au fost curățate mecanic cu diferite instrumente și perii de detartraj. Cele care au necesitat tratament chimic au fost selecționate și imersate în soluție apoasă de acid acetic 10% ($\text{CH}_3\text{-COOH}$), sub supraveghere continuă și perieri ușoare cu o pensulă moale pentru a ușura desprinderea depunerilor și solubilizarea rapidă a acestora².

Neutralizarea fragmentelor s-a efectuat prin imersie în băi succesive de apă distilată astfel încât prin efectul de capilaritate, soluția de acid este înlocuită cu apă, fenomenul producându-se în porii materialului ceramic, până se obține un pH neutru al apei.

După uscarea lentă la temperatura mediului ambiant, fragmentele au fost identificate și înșirate pe o planșetă în ordinea asamblării cu poliacetat de vinil, fără plastifiant, cunoscut fiind faptul că acesta este transparent, puțin elastic și atenuează curba de răspuns a ceramicii la vibrații și șocuri. La anumite intervale de timp am efectuat probe de îmbinare a fragmentelor.

Reconstituirea porțiunilor lacunare și plombarea fisurilor s-a efectuat diferențiat, cu ghips de modelaj prin metoda amprentei cu plastilină de modelaj sau foiță de ceară. Surplusul completărilor a fost înlăturat cu mare grijă pentru a nu afecta originalul³ cu instrumentar adecvat și hârtie abrazivă de diferite durități. La unul dintre obiecte a fost necesară încastrarea unui fragment care s-a realizat prin amprentarea cu plastilină pe pat de ipsos și efectuarea mai multor probe de îmbinare.

Nu s-a efectuat integrarea cromatică a completărilor, doar conservarea generală prin pensulare cu Paraloid B72 diluat cu acetonă, în scopul protecției față de agenții distructivi ai mediului ambiant.

După parcurgerea unui flux de operațiuni mai mult sau mai puțin complex au fost puse în circuitul expozițional patru piese inedite deosebit de spectaculoase prin formă și decor.

Prima piesă pe care o aduc în discuție este un „CASTRON CVADRILOBAT”, confecționat cu mâna din pastă semifină, ușor lustruit, culoare brun cenușiu din care s-au păstrat 27 fragmente originale. Interiorul vasului este decorat cu caneluri înguste dispuse în ghirlandă iar pe fundul vasului caneluri sub formă de stea înscrise în cercuri concentrice. Cei patru lobi sunt dispuși simetric sub fiecare existând trei butoni apucători și unul agățător cu gaură. Dimensiunile după restaurare fiind: $\text{DB}=8,5\text{cm}$, $\text{DG}=35\text{cm}$; $\text{H}=10,3\text{cm}$; $\text{H}_{\text{max}}=16,5\text{cm}$.

A doua piesă o constituie un „CASTRON CU BUZĂ UȘOR EVAZATĂ”, confecționat din lut ars în mediu anaerob, culoare negru cenușiu, pastă semifină, ușor lustruit, lucrat cu mâna. Buza este ușor evazată, în zona diametrului maxim prezintă caneluri verticale late, două torți și doi butoni diametral opuși. Din original s-au păstrat 27 de fragmente originale. Dimensiuni după restaurare $\text{DG}=42,4\text{cm}$; $\text{DB}=13,3\text{cm}$; $\text{H}=18\text{cm}$.

A treia piesă este o „STRACHINĂ CU BUZA UȘOR INVAZATĂ” alcătuită din 21 fragmente, confecționată din pastă semifină, lucrată cu mâna, lustruită, culoare gri cenușie. Imediat sub buză, în exteriorul vasului sunt dispuși simetric trei butoni apucători și unul agățător. Fundul este mic ușor concav. Dimensiunile după restaurare fiind: $\text{DG}=34\text{cm}$, $\text{DB}=8,5\text{cm}$, $\text{H}=10\text{cm}$.

² Plenderleith 1966.

³ Moldoveanu 1999, p. 6

Ultima piesă, o „STRACHINĂ DE MICI DIMENSIUNI CU BUZA UȘOR INVAZATĂ”, la fel confecționată cu mâna din pastă semifină, lustruită, culoare brun cenușiu din care s-au păstrat patru fragmente originale. Fundul este mic iar în zona diametrului maxim prezintă patru butoni aplatizați diametral opuși, fără decor. Dimensiunile după restaurare fiind: DG=16,5cm, DB= 3cm, H=5cm.

Aceste vase unicat, mărturii ale istoriei, îmbogățesc colecția de arheologie a muzeului nostru prin frumusețe și eleganța formelor. Se recomandă depozitarea lor într-un spațiu stabil din punct de vedere microclimatic, cu valori ale parametrilor în limitele admise, în poziție de repaus și acordarea unei atenții deosebite la manipularea obiectelor în vederea evitării șocurilor mecanice⁴.

Bibliografie

- Ursuțiu et alii 2008 – A. Ursuțiu, C. D. Țuțuianu, R. Stăncescu, I. Barbu, Kelemen I., Gal A., *Simeria, oraș Simeria, jud. Hunedoara, punct „În Coastă”*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice - campania 2007, 2008*, p. 280-281.
- Ursuțiu et alii 2009 – A. Ursuțiu, C. D. Țuțuianu, R. Stăncescu, *Simeria, oraș Simeria, jud. Hunedoara, punct „În Coastă”*, în *Cronica Cercetărilor Arheologice-campania 2008, 2009*, p. 195-196.
- Plenderleith 1966 – D. Plenderleith, A.E.A. Werner, *Conservarea antichităților și a operelor de artă. Tratat, reparare și restaurare*, Paris, 1966.
- Modoveanu 1999 – A. Moldoveanu, *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, București, 1999.
- Norme de conservare 1993 – *Norme de conservare a bunurilor care fac parte din patrimoniul cultural*, București, 1993.

---

⁴ Norme de conservare 1993.

Foto 1. Strachină de mici dimensiuni (înainte de restaurare)

Foto 2. Strachină de mici dimensiuni (după restaurare)

Foto 3. Strachină cu buză ușor invazată (înainte de restaurare)

Foto 4. Strachină cu buză ușor invazată (după restaurare)

Foto 5. Castron cu buză ușor evazată (înainte de restaurare)

Foto 6. Castron cu buză ușor evazată (după restaurare)

Foto 7. Castron cvadrilobat (înainte de restaurare)

Foto 8. Castron cvadrilobat (după restaurare)

**Pots unpublished belong late Bronze Age.
Technical consideration on the restoration and conservation**

Abstract

This study presents the restoration methods used for an important archaeological material consisting in four pots belonging to Late Bronze Age from site Simeria „În Coastă”. The etical problems (the preservatin of original evidence and cultural mesage) are particulary exposed and the carefully balance of decisions. This paper present some pots from Deva Museum and their specific problems. This pots was exposed at National Exhibition Restoration to Craiova in 2009.

List of illustration

- Photo 1. Small bowl before restauration
- Photo 2. Small bowl after restauration
- Photo 3. Bowl rim easy invasion before restauration
- Photo 4. Bowl rim easy invasion after restauration
- Photo 5. Slightly flaring rim bowl before restauration
- Photo 6. Slightly flaring rim bowl after restauration
- Photo 7. Cvadrilobat bowl before restauration
- Photo 8. Cvadrilobat bowl after restauration